

Opinnäytetyö (AMK)

Esittävä taide

Sirkus

2010

Pekka Laamanen

KATUESIINTYMISEN KASVOT

– kosketus katusirkuksen tekemiseen

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

OPINNÄYTETYÖ (AMK) | TIIVISTELMÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Esittävä taide | Sirkus

1.12.2010 | 28

Minna Karesluoto

Pekka Laamanen

KATUESIINTYMISEN KASVOT

Katuesiintyminen on esiintymistä, joka tapahtuu kaduilla ja yleisillä paikoilla. Tähän liittyy monia eri muotoja ja esittävän taiteen lajeja. Katuesiintymisellä on pitkä historia ja se jatkuu edelleen. Katuesiintymisen yleisö koostuu yleisillä paikoilla olevista ihmisistä, joiden kautta saadaan toimeentulo.

Katusirkus on yksi katuesiintymisen lajeista. Itselläni on kahden kuukauden kokemus katusirkuksen tekemisestä. Katusirkuksen tekemiseen liittyy monia asioita, sen suunnittelusta sen varsinaiseen tekemiseen. Tässä työssä pyritään löytämään keinoja, joilla katusirkuksen tekeminen avautuu lukijalle. Työssä käsitellään myös katusirkuksen psykologiaa ja mahdollisuuksia.

Suomessa ei ole aiemmin kirjoitettu katuesiintymisestä, joten toivon tämän työn antavan siitä tietoa. Työssä pohditaan omaa kokemustani katuesiintymisestä ja peilaan sitä esiintymisestä kertovaan kirjallisuuteen. Katuesiintymisen analysointi tässä työssä kulkee käsi kädessä katusirkuksen tekemisen kokemuksen kautta.

ASIASANAT:

Sirkus, sirkustempu, katu, esiintyminen, suunnittelu, mahdollisuus, vapaus

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Performing arts | Circus

1.12.2010 | 28

Minna Karesluoto

Pekka Laamanen

THE FACES OF BUSKING

Busking is performing which take place on the streets and other public places. It contains different kind of forms including art forms. The history of busking is long and it continues even nowadays. The audience of busking consists people who are on the public places and from the audience the buskers get their living.

Street circus is one the types of busking. I have two months experience of making streer circus. Street circus contains lot of things from planning to actual performing. This thesis try to find the ways which helps reader to get familiar with it. This thesis includes also consideration of psychology and possibilities of the busking.

There is no written information about the busking in Finland before so I hope that this thesis could help people to get information about it. Thesis considers own experience of making street circus and mirrors it with literature of performing arts. Analyzing the busking goes hand to hand with the experience of the street circus in this thesis.

KEYWORDS:

Circus, circus tricks, street, performing, planning, chance, freedom

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 KATUESIINTYMINEN	7
2.1 Historiaa lyhyesti	7
2.2 Muodot	8
2.2.1 ”Ympyräesitys”	9
2.2.2 ”Pysäytysesitys”	9
2.2.3 ”Kahvilaesitys”	10
2.2.4 ”Terassesitys”	10
2.3 Esiintymispaikat	10
2.4 Rahankeruu ja laillisuus	11
3 KATUSIRKUKSEN TEKEMINEN	12
3.1 Suunnittelu	12
3.1.1 Kokoonpano ja esitykset	12
3.1.2 Käytännön asiat	13
3.2 Liikkuminen	14
3.3 Esiintymispaikkojen valitseminen	14
3.4 Kadulla tehtävät sirkuslajit	15
3.5 Esitystilanne kadulla	15
4 KATUSIRKUKSEN PSYKOLOGIAA	17
4.1 Katusirkus suhteessa muuhun sirkukseen	18
4.2 Vuorovaikutus yleisön kanssa	19
4.3 Oman roolin löytäminen	20
4.4 Läsnäolo ja luominen hetkessä	21
4.5 Motiivit	21
5 KATUSIRKUKSEN MAHDOLLISUUDET	22
5.1 Yksin vai ryhmässä?	23
5.2 Toimeentulo	24
5.3 Tekemisen vapaus	25
5.4 Mahdollisuudet	26
LÄHTEET	27

KUVAT

Kuva 1. Minä esiintymässä Retiro-parkissa Madridissa

28

1 JOHDANTO

Mistä innoitukseni katusirkuksesta kirjoittamiseen lähti? Viime keväänä juttelin silloisten luokkakavereideni kanssa mahdollisuudesta lähteä esiintymään sirkuksen keinoin Eurooppaan. Idean kypsyessä ajatus muuttui teoksi ja teot muuttuivat katusirkukseksi. Syksyn 2010 vietin esiintyen Euroopassa (Ruotsi, Tanska, Saksa, Hollanti, Ranska, Espanja), ja pääsin katsomaan katusirkuksen kasvoja silmästä silmään.

Tässä opinnäytetyössä kerron katusiintymisestä yleensä, sen historiasta sen muotoihin ja tekemisen mahdollisuuksiin. Paneudun työssäni katusiintymisessä erityisesti sirkukseen. Mietin työssäni, mitä kuuluu ottaa huomioon, kun päätetään lähteä tekemään katusirkusta. Puhun sen suunnittelusta ja mietin, mitä kaikkea katusirkusesityksen tekemiseen tarvitaan, ja minkälaisilla palasilla luodaan viihdyttävä ja yleisön vangitseva esitys. Katusirkusesitys on aina yleisölle yllättävä tilanne, jossa yleisön edustajat ajautuvat katsojiksi ilman, että heillä olisi jo valmis kuva minkälaista esitystä he ovat tulleet katsomaan. Joissain tapauksissa yleisö saattaa jopa päätyä seuraamaan katusirkusesitystä istuessaan esimerkiksi terassilla. Vuorovaikutus yleisön kanssa on tärkeää. Vuorovaikutustaitojen avulla esiintyjä voi pitää yleisön otteessaan ja reagoida heidän reaktioihinsa. Katusirkuksessa yleisön mielenkiinnon säilyttäminen takaa tekijälleen toimeentulon, mutta myös vaikuttaa konkreettisesti oman esiintyjyytensä pohdintaan.

Pohdin työssäni myös katusirkuksen psykologiaa ja sen suhdetta muunlaisen sirkuksen tekemiseen. Tuon vahvasti esiin omia näkökantojani, koska katusirkuksen tekemisestä ei voi mielestäni kirjoittaa ilman omaa kokemusta sen tekemisestä. Pohdin myös reaktioita, joita sain yleisöltä esiintyessäni kadulla. Vertaan kokemuksiani esiintymisestä kertovan kirjallisuuden näkökantoihin ja yritän tätä kautta luoda realistista kuvaa katusirkuksen maailmaan. Puhun välillä samassa yhteydessä sekä esiintymisestä, että myös esityksestä ja hypin näiden välillä. Kadulla on välillä vaikea erottaa näitä kahta

asiaa toisistaan. Toivonkin lukijalta omaa ajattelua esiintymisen ja esityksen väliltä, kun puhun katuesiintymisestä ja esityksestä.

Katuesiintymisen tekemisestä ei ole kirjoitettu ennen Suomessa ja myös se toimii inspiraationa minulle tätä kirjoittaessa. Toivon myös, että katuesiintymistä harkitsevat saisivat tästä työstä tietoa ja vinkkejä omaan tekemiseensä. Näistä lähtökohdista lähdin kirjoittamaan katusirkuksesta ja sen mahdollisuuksista.

2 KATUESIINTYMINEN

Katuesiintyminen (engl. busking) tarkoittaa kaduilla tai muulla yleisellä paikalla tapahtuvaa esiintymistä, jossa esiintyjä/esiintyjät yrittävät kerätä rahaa esityksillään. Mielestäni katuesiintymisen tarkoituksena on viihdyttää ihmisiä ja se voi sisältää melkein mitä tahansa. Esiintyjät voivat olla taikureita, näyttelijöitä, klovneja, tanssijoita, muusikoita, tilitaiteilijoita, eläviä patsaita, ennustajia, akrobaatteja, jonglöörejä, eläinnumeroiden tekijöitä, miimikkoja, posetiivareita, laulajia, runonlausujia, maalareita, nukketeatterin tekijöitä, sirkustaiteilijoita jne. Yhteinen piirre näille kaikille on yritys saada yleisön mielenkiinto heräämään ja temmata se mukaansa. Palkkiona tästä voi olla muutama kolikko tai seteli. Pahimmassa tapauksessa hattu, salkku tai muu rahankeruuväline saattaa jäädä tyhjäksi jos esitys epäonnistuu tai ei viihdytä yleisöään.

2.1 Historiaa lyhyesti

Erilaisista temppuilijoista on saatu todisteita jo muinaisen Egyptin ajoilta. Seinämaalauksista on löytynyt mm. jongleerausta muistuttavia kuvia, joissa maalattu henkilö heittelee esineitä. Varsinaisesta katuesiintymisestä ei kuitenkaan voida vielä puhua, kun puhutaan temppuilusta. Antiikin ajoista on tietoa jonkinlaisesta katuesiintymisestä, kun laulajat ja näyttelijät tulivat kaduille tekemään pilaa esim. hallitsijoistaan. Tuolloin esiintymisen palkkana saattoi hyvinkin olla kuolema. Jokaisessa suuressa historian kulttuurissa on aina ollut jonkinasteista katuesiintymistä. (Wikipedia, 2010).

Katuesiintymisen yleistyminen alkaa keskiajan Euroopasta. Ja tällä ajalla on myös vahva pohja nykyajan katuesiintymiselle. Tuolloin erilaiset seurueet, joissa oli mm. ilveilijöitä, voimamiehiä, akrobaatteja, trubadureja ja nuorallatanssijoita kiertelivät katuja ja yleisiä paikkoja. Tuohon aikaan katuesiintymiseen suhtauduttiin pakanallisena asiana, ja usein esiintyjät hädettiin esiintymispaikoiltaan, mutta he löysivät aina uuden paikan. Myös yleisön mielenkiinnon hiipuminen pakotti seurueita liikkumaan paikasta toiseen. Usein seurueen saapuminen kylään tai kaupunkiin aiheutti kaupungissa eloisuutta ja ihmiset ottivat tulijat hyvin vastaan. Rahankeruuväline kiersi yleisössä ja markkinoilla vallitsi esiintyjien ja yleisön välinen vuorovaikutus. Esivalta ja kirkko olivat ne, jotka suhtautuivat kiertelijöihin kielteisemmin. (Guy ym. 2005, 117.) Esiintyjät, jotka tekivät ns. sirkustemppeja kaduilla alkoivat myös pikkuhiljaa etsimään sisätiloja, joissa he voisivat esiintyä. Varsinainen sirkus (aluksi hevossirkus 1700-luvulla) alkoi kiinnostaa yhä enemmän ihmisiä. Se syntyi Englannissa, kun kaupunkien ja maaseudun luokat kohtasivat. Teollisten tuotteiden ja valamistaidon kehittyminen, sekä aristokratian himo ratsastukseen loi sirkukselle kumoukselliset puitteet. Näiden asioiden kautta syntyi varsinainen sirkustaide (Guy ym. 2005, 118). Katuesiintymisen maailma jatkoi myös edelleen kulkuaan sisällä tehtävän esiintymisen rinnalla.

Englanninkielinen sana busking on yleisesti käytetty nimitys katuesiintymisestä ympäri maailmaa. Se esiintyi englanninkielessä ensi kerran 1850-luvulla, johon se tuli espanjankielisestä sanasta buscar, joka tarkoittaa etsimistä. (Merriam-Webster Online, 2010.) Katuesiintyjät siis kirjaimellisesti etsivät koko ajan parempia paikkoja esiintymiselleen.

2.2 Muodot

Katuesiintyminen voidaan jakaa kolmeen eri muotoon; ”circle show” (vapaa oma suomennos ”ympyräesitys”), ”walk by act” (vapaa oma suomennos ”pysäytysesitys”), ja ”cafe busking” (vapaa oma suomennos ”kahvilaesitys”) (Wikipedia, 2010). Esiintyessäni Euroopan kaduilla haluaisin lisätä muotoihin

vielä ”terassiesityksen”, jolle ei ole olemassa vielä määritelmää. Kerron määritelmästäni myöhemmin.

2.2.1 ”Ympyräesitys”

Ympyräesityksessä yleisö kerääntyy esiintyjien ympärille seuraamaan esitystä. Tällaisella esityksellä on yleensä selvä alku ja loppu. Paikka kannattaa valita niin, ettei se tuki esim. jalankulkua tai muuta liikennettä. Alue on myös joissain tapauksissa mahdollista rajata esim. köydellä tai joillakin muilla esineillä. On tärkeää osata kerätä yleisöä niin, että sen mielenkiinto herää ennen esityksen alkua. Esityksen aikana hyvä esiintyjä pitää vuorovaikutuksen yleisön kanssa koko ajan tiivinä, eikä päästä jännitettä katoamaan. Esityksen jälkeen esiintyjä/esiintyjät kiittävät yleisöä ja pyytävät heitä ”lahjoittamaan” muutaman kolikon tai setelin, jos he pitivät näkemästään tai kuulemastaan. On hyvä, ettei yleisöä pakoteta mihinkään, vaan rahan antaminen on vapaaehtoista. Näin säilytetään myös se, ettei esiintymisestä tule pakonomaista rahankeruuta. Erityisesti taikurit, nukke- ja katuteatteriesitykset tms. käyttävät tätä ympyräesityksen muotoa.

2.2.2 ”Pysäytysesitys”

Pysäytysesityksessä esityksellä ei ole varsinaista alkua eikä loppua. Esiintyjä/t laittavat rahaakeruuvälineensä esim. maahan ja aloittavat esiintymisen. Yleisellä paikalla kävelevät ihmiset pysähtyvät halutessaan katsomaan esitystä ja siitä pitäessään, mahdollisesti antavat muutaman kolikon rahankeruuvälineeseen. Pysäytysesityksessä ei yleensä kerätä yleisöä, vaan yleisö tulee ikään kuin ”lennosta” seuraamaan esitystä. Joissain tapauksissa ”pysäytysesitys” voi muuttua ympyräesitykseksi, jos monta ihmistä pysähtyy sitä katsomaan. Varsinkin katusoittajat ja elävät patsaat käyttävät ”pysähdysesitystä” tapanaan tehdä katuesiintymistä.

2.2.3 ”Kahvilaesitys”

Kahvilaesitys eroaa katuesiintymisen muodoista eniten. Kuten nimikin jo kertoo, esiintyminen ei yleensä tapahdu kadulla. Esiintyjä/t esiintyvät sisällä kahviloissa, baareissa ja ravintoloissa. Yleensä tällainen esitys on musiikkia, jolloin esim. pianonsoittaja soittaa ravintolassa taustalla musiikkia, ja asiakkaat voivat halutessa antaa tippiä soittajalle. Yleensä esiintyjä on sopinut ravintolan tms. kanssa esiintymisestä, mutta ravintola ei maksa esiintyjälle palkkaa, vaan koko palkkio muodostuu tipeistä.

2.2.4 ”Terassiesitys”

Kuten jo aikaisemmin mainitsin, lisäksi katuesiintymisen muotoihin vielä terassiesiintymisen. Kiertäessäni Eurooppaa esiinnyimme ryhmämme kanssa useasti terassien edessä. Terassiesityksessä yhdistyvät sekä ympyräesitys, että kahvilaesitys. Terassiesityksessä esiintyjä/t kerääntyvät terassin eteen esiintymään. Yleisö istuu pöydissä ja seuraa halutessaan esitystä. Esityksen jälkeen rahankeruuväline lähtee kiertämään pöydissä ja yleisö voi halutessaan antaa muutaman kolikon tai setelin siihen. Huomasin, että varsinkin tuliesitykset sopivat tähän terassiesityksen muotoon erittäin hyvin.

2.3 Esiintymispaikat

Katuesiintyminen tapahtuu kaduilla tai yleisillä paikoilla. Hyvän esiintymispaikan löytäminen on katuesiintyjälle ensiarvoisen tärkeää. Hyvällä paikalla on paljon jalankulkijoita ja turisteja. Näkyvyys joka suunnasta, alhainen taustamelu ja muiden häiriötekijöiden vähäisyys ovat myös edellytyksiä hyvän esiintymispaikan löytymiselle. Hyviä esiintymispaikkoja ovat esim. turistinähtävyydet, torit, aukiot, suositut puistot, ostoskadut, kahvila- ja terassialueet, metrotunnelit ja suurten yleisötapahtumien edustat.

2.4 Rahankeruu ja laillisuus

Esityksestä saatava raha kerätään jonkinlaiseen rahankeruuvälineeseen. Hyviä rahankeruuvälineitä ovat hatut, salkut, instrumenttikotelot ja itse tehdyt laatikot tms. Rahankeruuväline voidaan laittaa maahan tai korokkeen päälle esiintyjien eteen, jolloin yleisö voi tuoda itse rahan siihen joko esityksen aikana tai sen jälkeen. Esiintyjä/t voivat myös itse käydä keräämässä rahaa yleisön joukosta rahankeruuvälineellä esityksen jälkeen. Näitä kahta tapaa voi myös yhdistää. Pyrkimys rahankeruussa on siihen, että ketään ei pakoteta antamaan rahaa vaan se pohjautuu ihmisen omaan haluun antaa rahaa. Esiintyjien pitää myös olla tarkkana rahankeruuvälineidensä (kuten myös esiintymisvälineiden) kanssa niin, ettei ne hetkeksikään joudu pois näköpiiristä, sillä välillä varkaat voivat iskeä niihin.

Katuesiintymisen laillisuus nykypäivänä ympäri maailmaa on vaihtelevaa. Yleisesti ottaen se on kuitenkin melko hyväksyttävää kaikkialla. Kiertäessämme Eurooppaa huomasimme, että oli kaupungista ja sen säännöistä kiinni miten siihen suhtauduttiin. Joissain kaupungeissa tietyt paikat olivat sellaisia, joissa ei saanut esiintyä (esim. Hampurin Raatihuoneen aukio). Joissain paikoissa sai esiintyä tietyn aikaa, kunnes piti vaihtaa paikkaa. Tuliesiintyminen ja kovaäänisten käyttö oli myös useassa paikassa kiellettyä, mutta näitäkin asioita pystyi tekemään kunnes poliisi kielsi sen. Joihinkin paikkoihin tarvitsee erityisen luvan esiintymiselle ja joissain tilanteissa niitä on melkein mahdoton saada (esim. Barcelonan La Ramblas). Tosin jotkut erityistapaukset, kuten elävät patsaat saivat ”esiintyä”, koska he olivat suurimman osan ajastaan paikallaan. Esiintymispaikkoja etsiessä kannattaa käyttää tervettä järkeä, niin löytää juuri ne paikat, joissa esiintyminen on kaikkien kannalta tuottoisinta. Ja tekemällä oppii löytämään lailliset paikat. Vaikka lakia pitää kunnioittaa, niin joissain tapauksissa sitä voi myös kiertää, varsinkin jos puhutaan katuesiintymisestä.

3 KATUSIRKUKSEN TEKEMINEN

Katusirkus on yksi katuesiintymisen tekotavoista. Katusirkuksen tekeminen asettaa tekijälleen monia kysymyksiä, joita tulee pohtia ennen kuin katusirkusta lähtee tekemään. Pitää suunnitella minkälaisella kokoonpanolla lähdetään esiintymään, minkälaisia esityksiä tehdään, mitä esiintymivälineitä otetaan mukaan, millä liikutaan, minne liikutaan ja missä paikoissa esiinnyttään. Katusirkusta tekemään lähtiessä pitää olla kärsivällisyyttä, muuntautumiskykyä, tilanteen tajua, kompromissivalmiutta ja pitkäjänteisyyttä. Katusirkukseen ei voi suhtautua niin, että mennään vähän sinne päin, vaan se pitää ottaa rennosti tosissaan. Pitää muistaa, että esiintyessään kadulla toimeentulo on suorassa yhteydessä esityksistä saatavaan rahaan. Huonolla valmistautumisella ja suunnittelun puutteella toimeentuleminen on uhattuna.

Tarjoan tässä luvussa oman näkemykseni katusirkuksen tekemiseen. Kerron omista kokemuksistani ja tavoista, joilla itse tein katusirkusta sekä ryhmässä, että myös yksin. Pohdin seuraavissa luvuissa katusirkuksen suhdetta muuhun sirkukseen, ja otan huomioon, millä tavalla kadulla esiintyminen kasvattaa esiintyjyyttä, omaa luovuutta, yleisön edessä olemisen luontevuutta, sekä vuorovaikutustaitojen kasvua.

3.1 Suunnittelu

Katusirkuksen tekeminen lähtee suunnittelusta. Suunnitelman luominen auttaa hahmottamaan mitä ollaan tekemässä ja minkälaisia keinoja käytetään sen tekemisessä. Suunnitelmassa pitää ottaa huomioon monia eri seikkoja.

3.1.1 Kokoonpano ja esitykset

Katusirkusta voi tehdä yksin tai ryhmässä. Suunnitelman tekeminen määräytyy siis myös tästä. On eri asia lähteä esiintymään yksin kuin ryhmässä. Yksin esiintyessäsi olet riippuvainen vain itsestäsi, mutta ryhmässä pitää ottaa huomioon kaikki sen jäsenet. Seuraavaksi suunnitellaan minkälaisia esityksiä kadulla tehdään, ja harjoitellaan niitä. Kaikkia esityksiä ei pidä lyödä lukkoon,

mutta on hyvä olla olemassa jonkinlainen pohja esityksille. Ensikertalaisena ei aina tiedä minkälainen esitys toimii kadulla, mutta tässäkin pätee ”tekemisellä oppii”-käytäntö. Vanhat katuesiintyjäkonkarit tietävät mitä kadulla kannattaa tehdä, joten heille suunnitelman tekeminen on varmasti helpompaa. Pitää myös tiedostaa, että esitykset muovautuvat omaan muotoonsa vasta kadulla, kun niitä esitetään.

3.1.2 Käytännön asiat

Kokoonpanon ja esitysten päättämisen jälkeen alkaa käytännön asioiden suunnittelu. Esityksiä suunnitellessa muovautuu tieto siitä, mitä esiintymisvälineitä tarvitaan mukaan. Mitä monipuolisempia lajeja esitykset sisältävät, sitä enemmän myös välineitä tulee mukaan. Monipuolisuus siis tässäkin asiassa on tärkeää, mutta tavaraa ei kuitenkaan kannata ottaa liikaa mukaan.

On hyvä päättää myös milloin katusirkusta lähtee tekemään. Katusirkuksen tekemisen parhaat ajankohdat ovat silloin, kun on lämmin sää eli useimmiten kesällä (myös alkusyksy ja loppukevät ovat monissa maissa lämpimiä). Eri maiden turistikaudet ovat hyviä ajankohtia. Pitää myös miettiä, missä haluaa katusirkusta tehdä. Katusirkusta voi tehdä yhden paikkakunnan kaduilla ja yleisillä paikoilla, jolloin pysytään koko ajan tietyn alueen sisällä. Kiertävässä katusirkuksessa matkustetaan paikasta toiseen ja esiinnytään monilla eri alueilla. Reittivalinnan ei tarvitse olla sitova, mutta on hyvä tietää suurinpiirtein mihin on lähdössä esiintymään. Seuraavana pitää valita, millä liikutaan. Pienen alueen sisällä liikkuminen on helpompaa ja siihen voi käyttää paikkakunnalla käytössä olevia mahdollisuuksia. Maasta maahan ja paikkakunnalta toiseen matkustaessa pitää turvautua autoihin tai yleisiin kulkuneuvoihin. Tällöin pitää siis olla selvillä, kuinka paljon esiintymisvälineitä ja muuta tavaraa on mukana. Tavaraa saa enemmän mukaan jos liikkuu esim. pakettiautolla, kuin liikkuisi junalla tai lentokoneella.

Näitä asioita kannattaa miettiä, kun lähtee tekemään katusirkusta. Jokainen suunnitelma on aina yksilöllinen ja riippuu siitä, mitä ollaan tekemässä. Kokemuksen myötä myös suunnitelmien tekeminen helpottuu.

3.2 Liikkuminen

Eri paikoissa esiintyminen ja liikkuminen on aina kuulunut katuesiintymiseen. Niin on myös katusirkuksessa. Tietysti on mahdollista esiintyä pitkään esim. samassa kaupungissa, mutta silloinkin paikkoja kannattaa vaihdella. Liikkumalla paikasta toiseen löydetään myös parhaat ja tuottoisimmat paikat esiintyä. Esiintyminen on myös mielenkiintoisampaa, kun saa esiintyä erilaisissa ympäristöissä.

Euroopassa esiintyessämme liikuimme kaupungista toiseen pakettiautolla, jossa säilytimme myös kaikkia esiintymisvälineitämme. Pysäköimme auton mahdollisimman lähelle esiintymispaikkaa, ja otimme esiintymisessämme tarvitsemat välineet mukaan. Huomasimme, että tämä tapa sopi meille parhaiten. Liikkuminen esiintymispaikasta toiseen riippuu myös mitä ollaan tekemässä, tehdäänkö se yksin vai ryhmässä ja minkälaisella alueella liikutaan. Tärkeintä on kuitenkin liikkuminen, eikä se millä kulkuvälineellä se tapahtuu.

3.3 Esiintymispaikkojen valitseminen

Katuesiintyjä, joka on monta vuotta kiertänyt ympäri maailmaa, tietää varmasti parhaat paikat esiintyä, mutta tämä tieto on syntynyt kokemuksen kautta. Kun minä ja ryhmäni lähdimme kohti Keski- ja Etelä-Eurooppaa, emme tienneet kuin muutaman paikan, joissa saattaisi olla hyvä esiintyä, mutta asia muuttui matkan varrella.

Katusirkusta tehdessä pitää huomioida, että paikan tulee olla sellainen, jossa on parhaat edellykset sitä tehdä. Esim. tulinumeroa ei kannata tehdä vilkkaalla ostoskadulla, jossa on valtava määrä ihmisiä tai jongleerausnumeroa paikassa, jossa aurinko paistaa suoraan silmiin. Pitää siis miettiä, mitä sirkuslajia on tekemässä ja valita paikka sen mukaan. Parhaat paikat esiintymiselle ovat sellaisia, joissa liikkuu paljon ihmisiä ja eritoten turisteja, koska siellä liikkuu

myös rahaa. Pitää ottaa huomioon myös, ettei paikka ole liian hektinen, koska silloin ihmiset eivät pysähdy katsomaan esitystä. Kiertueellamme huomasimme, että parhaita paikkoja ovat torit/aukiot, leveät ostoskadut, turistinähtävyydet ja paikat, joissa on terasseja. Esiintymispaikkojen pitää olla alueilla, joissa ihmisten on helppo kulkea ja jäädä seuraamaan esitystä. Parhaimman paikan löytää yleensä kokeilemalla ja liikkumalla paikasta toiseen. Kun on löytänyt tuottoisan paikan, niin siihen kannattaa jäädä esiintymään mahdollisimman pitkäksi aikaa.

3.4 Kadulla tehtävät sirkuslajit

Katusirkuksessa ei ole olemassa sellaista sirkuslajia, jota siellä ei voisi tehdä. Tietysti, jotkut lajit, kuten esim. ilma-akrobatia tai tiukka nuora saattavat aiheuttaa ongelmia, mutta oikeanlaisilla välineillä ja paikkojen valinnalla tämäkin on mahdollista. Sirkuslajeista mielestäni kadulla toimii erityisesti akrobatia, jongleeraus, tasapainoilu (mm. löysä nuora, rolabola ja yksipyöräinen), tulitaide, käsinseisonta, notkeus ja klovneria. Katusirkuksen tekemistä ei niinkään rajoita mikään laji, vaan se miten sen tuo kadulle. Kadulla tekemisessä sirkuslajeja voi yhdistää toisiinsa ja on jopa mahdollista liittää esim. katumuusikoita esityksiin. Sirkus antaa tekijälleen kadulla vapaat kädet, ja rajana on vain oma mielikuvitus. Kuten on melkein missä tahansa sirkuksen tekemisessä.

3.5 Esitystilanne kadulla

Esitystilanne kadulla tai muulla yleisellä paikalla alkaa jo siitä, kun sinne saavutaan, vaikka vielä ei edes oltaisi tehty mitään. Esiintyjistä välittyvä energia pitää olla sellaista, että kadulla kulkevat ihmiset vaistoavat pian alkavan esityksen. Katusirkusta tehdessä mukana on yleensä erilaisia sirkusvälineitä, musiikintoistolaitteita, alusta jne. Näiden välineiden tuominen esiintymispaikalle herättää jo mahdollisessa yleisössä mielenkiintoa ja niiden asettaminen paikalleen voi jo olla jonkinlainen ohjelmanumero.

Yleisön kerääminen alkaa siis jo saavuttaessa esiintymispaikalle. (Kerron nyt pääasiallisesti ympyräesityksen valmistelusta, mutta tämä pätee myös muihin

muotoihin.) Esiintymisen valmistelu, kuten esim. alueen rajaaminen, alustan ja välineiden asettaminen paikoilleen pitää tehdä näyttävästi ja jo tässä vaiheessa voidaan olla vuorovaikutuksessa yleisön kanssa. Puhetta voi käyttää hyväksi ja kertoa ohikulkijoille, että tällä paikalla alkaa kohta sirkusesitys. Kannattaa olla mahtipontinen ja kertoa, että show tulee olemaan erittäin vaikuttava. Kadulla ei missään nimessä saa olla passiivinen, vaan kokoajan pitää huomioida mahdollinen yleisö ja kosiskella sitä jäämään seuraamaan esitystä. Varsinkin ympyräesityksen valmistelussa yleisön kerääminen on ensiarvoisen tärkeää, mutta myös muissa katuesiintymisen muodoissa pitää osata herättää yleisön mielenkiinto.

Varsinainen esiintyminen alkaa, kun valmistelut on saatu valmiiksi. Tässä vaiheessa on hyvä esitellä esiintyjät ja kertoa, mitä ollaan tekemässä. Yleisöä ei kannata pakottaa jäämään, vaan painottaa, että kaikki perustuu vapaaehtoisuudelle. Jo tässä vaiheessa voi mainita, että jos yleisö pitää näkemästään, niin se voi lahjoittaa kolikon tai pari esityksen jälkeen.

Aiemmin on siis päätetty, mitä ollaan tekemässä, mutta pitää muistaa, että jokainen esiintymistilanne on aina erilainen, joten muuntautumiskyky on tärkeää. Katusirkusesityksen täytyy olla mahdollisimman helposti seurattava ja tempujen tulee näyttää vaikeilta. Jokaisesta tempusta täytyy tehdä omansa, ja antaa yleisön nauttia näkemästään. Pitää reagoida kaikkiin yleisöstä tuleviin reaktioihin ja käyttää nämä reaktiot hyväkseen. Jokaisen yleisön edustajan täytyy tuntea, että esiintyjät esiintyvät juuri hänelle. Katusirkuksessa temput yhdistyvät kokonaisuuksiksi, ja yleensä kaduilla kuin muunlaisissakin sirkusympäristöissä kannattaa lähteä tekemään temppuja siirtyen helpommista vaikeampiin. Katusirkusesityksen (varsinkin pysäytysesitys) hienoimpia puolia on myös se, että temppuja voi tavallaan myös harjoitella kadulla yleisön edessä. Katusirkusyleisö ei ole tuomitsevaa, vaan se pitää temppujen yritystä jo vaikuttavana asiana. Näin ollen tästä hyötyvät sekä esiintyjät, että myös yleisö.

Esityksen jälkeen tapahtuu yleisön kiittäminen ja kertominen, että esitys oli tarkoitettu ihmisten viihdyttämiseksi. Tässä vaiheessa pyydetään yleisöä ystävällisesti ”lahjoittamaan” avustuksia esiintyjille. Rahankeruuväline voi

kiertää yleisön joukossa, ja useassa tapauksessa yleisö saattaa tuoda rahan myös itse rahankeruuvälineeseen. Tämä pätee varsinkin ympyrä- ja terassiesityksessä. Pysäytys- ja kahvilaesityksessä yleisö tuo lähestulkoon aina itse rahan rahankeruuvälineeseen. Rahankeruussa pitää olla ystävällinen, ja ottaa rohkeasti kontaktia ihmisiin. Kiittäminen on ensiarvoisen tärkeää.

esityksen ollessa kokonaan ohi ja palkka ansaittu, valmistaudutaan seuraavaan esitykseen. Jos paikka on ollut tuottoisa niin siihen kannattaa jäädä pidemmäksi aikaa. Kun on päätetty, että esitykset tällä paikalla ovat ohi tältä erää, niin tavarat kerätään ja lähdetään seuraavaan paikkaan esiintymään tai palataan samalle paikalle myöhemmin.

4 KATUSIRKUKSEN PSYKOLOGIAA

Katusirkuksen tekemiseen, kuten kaikkeen muuhunkin esittävään taiteeseen, kuuluu aina pohdinta sen varsinaisesta olemuksesta. Esiintyvä taitelija joutuu aina tilanteeseen, jossa pitää kysyä itseltään motiiveja tekemiselleen ja miettiä mikä esiintymisessä kiehtoo, ja millä keinoilla pääsee haluttuun lopputulokseen. Pitää pohtia suhdettaan yleisöön, itseensä, ryhmään, omaan alaansa ja tekniikoihin, joilla näitä kaikkia suhteita pidetään yllä. On tärkeää luoda kuva itsestään esiintyjänä ja heijastaa oma osaaminen niin, että siitä on mahdollisimman paljon hyötyä. Mielestäni kanadalainen näyttelijä Hume Gronyn kiteyttää tämän hienosti.

”Paras tuntemistani tekniikan määritelmistä on seuraava: se on ne keinot, joiden avulla näyttelijä saa itsestään irti sen, mikä hänessä on parasta. Se on näin yksinkertaista ja päivänseivää – ja yhtä henkilökohtaista ja sivullisille käsittämätöntä” (Cohen, 1986, 1).

Juuri tällaista määritelmää käytän hyödykseni, kun mietin katusirkuksen tekemisen psykologiaa, vaikka lainauksessa käytetäänkin sanaa näyttelemisen. Kyseistä lainausta voidaan käyttää hyväksi, kun puhutaan mistä tahansa esittävästä taiteesta. Jos on olemassa keinot tehdä jotain, niin niitä tulee käyttää oikein ja ottaa niistä paras hyöty kussakin tilanteessa.

4.1 Katusirkus suhteessa muuhun sirkukseen

Katusirkuksen vertaaminen muuhun sirkukseen on melko tarpeetonta. On selvää, että katusirkuksen erona muunlaiseen sirkukseen on se, että se tapahtuu kaduilla. Puhun nyt vertaamisesta, jossa jokin sirkuksen muoto olisi toistaan parempi tai huonompi. Nykypäivänä on huomattavissa paljon erottelua esimerkiksi perinteisen ja nykysirkuksen välillä. Keskustelu siitä käy kiivaana ja molempien puolesta puhujat puolustavat omaa näkemystään välillä turhankin kiivaasti. Nykysirkuksessa on puhuttu muutoksesta, uudistamisesta, ja jopa vallankumouksesta, jolla perinteinen sirkus haudattaisiin ja tilalle tulisi pelkästään nykysirkus (Guy ym. 2005, 16). Toisaalta perinteisen sirkuksen puolestapuhujat ovat syyttäneet nykysirkusta ”lapsuutemme sirkuksen” tuhoamisesta ja kulttuuriperinnön unohtamisesta (Guy ym, 2005, 42). Mielestäni tällainen vastakkainasettelujen maailma ei johda mihinkään.

On järkevämpää keskustella eri sirkusmuotojen suhteesta toisiinsa, ja siihen suuntaan ollaan mielestäni myös menossa. Jokainen sirkusmuoto on hyödyllinen ja sitä pitäisi kunnioittaa. Ei ole oikeaa tapaa tehdä sirkusta, vaan jokainen löytää oman tapansa sitä tehdä, jopa hyppien välillä tyylistä toiseen. Tärkeintä on se, että sirkus kehittyisi yhteisymmärryksessä, eikä se unohtaisi koskaan syytä, miksi sitä ollaan tekemässä. Sirkus on aina ollut yleisön rakastama, oli sitten kyseessä perinteinen temppuihin perustuva sirkus tai sanomallisempi nykysirkus. On olemassa hyviä ja huonoja sekä perinteisen, että myös nykysirkuksen esityksiä. Pitäisi keskustella järkevästi siitä, kuinka kutakin esitystä ja esiintyjä voisi kehittää parempaan suuntaan, niin että esitykset olisivat esiintyjä motivoivia ja yleisöä kiinnostavia.

Katusirkusta tehdessäni huomasin, että suhteeni sirkustaiteeseen vain vahvistui. Katusirkus alastomuudellaan ja yleisön läheisyydellä toi itseni sirkuksen tekemisen perimmäisyyden äärelle. Vaikka katusirkus temppuihin perustuvana sirkuksena muistuttaa enemmän perinteistä sirkusta, niin en kokenut tekeväni mitään erityistä sirkuksen tyyliä. Koin vain vilpittömää iloa tekemiseen, vaikka tiedostinkin, että tekeminen tuottaa minulle myös toimeentulon. Ja tämä vilpittömän ilo syntyi yleisön vilpittömästä ilosta. En suhteuta

katusirkusta muun sirkuksen kanssa, vaan yhdistän sen muuhun sirkukseen. Loppupeleissä sirkusta tehdään ihmiseltä ihmiselle ja katusirkus on hieno osa sitä.

4.2 Vuorovaikutus yleisön kanssa

Ilman yleisöä ei olisi esittävää taidetta ja tämä pätee myös katusirkukseen. Kadulla esiintyminen on välittömässä yhteydessä yleisöön, ja ilman hyvää vuorovaikutusta yleisön kanssa katusirkuksen tekemisestä ei tulisi mitään. Katusirkusta tehdessä olen ollut lähimmässä kontaktissa yleisön kanssa, kuin missään muussa esittävän taiteen ympäristössä aikaisemmin.

Kadulla tai muulla yleisellä paikalla esiintyessä pitää kerätä ja ansaita yleisönsä, sekä saada heidät luottamaan tekemiseen niin, että he haluavat antaa esiintyjälle palkkion. Tällöin luodaan myös esiintyjien ja yleisön välinen vuorovaikutus, josta molemmat hyötyvät. Mitä enemmän yleisön positiiviset reaktiot, arvostus ja kannustus tulevat esille, sitä varmemmaksi myös esiintyjä kokee itsensä, esitys paranee ja vuoropuhelu yleisön kanssa saavuttaa molemminpuolista kunnioitusta (Wilson, 1997, 49). Esiintyjien pitää siis katusirkusta tehdessään olla jatkuvasti hereillä yleisön kanssa. Pitää ottaa huomioon pieninkin reaktio, ja pyrkiä ajattelemaan yleisön kanssa samoilla aivoilla. Katusirkusta katsellessaan yleisön jäsenet tietävät, että esitys tarjoaa asioita, jotka hämmästyttävät heitä. Hämmästyksen tunne on se, johon katusirkuksen tekijän täytyy satsata, ja hänen tulee hämmästyä myös itse tekemisestään. Kadulla esiintyessä on myös hyvä käyttää hyväkseen asioita, jotka ovat ihmisille jo ennestään tuttuja ja johon he pysyvät samastumaan (Wilson, 1997, 52). Esimerkiksi sirkusvälineet voivat olla ihmisten joka päivä käyttämiä esineitä tai liikkeitä sellaisia, jotka näyttävät tutuilta, mutta saavat katusirkusesityksessä uuden merkityksen vaikeudellaan. Samaan aikaan esiintyjät näkevät konkreettisesti mikä toimii yleisön kanssa ja mikä ei. Näin pystyy kehittämään kokemuksen kautta esityksiä, jotka ihmiset tuntevat omikseen ja mihin he pystyvät samastumaan. Katusirkusesityksen jälkeen palaute tulee suoraan, ja ihmiset maksavat vasta sitten näkemästään, jos ovat

pitäneet esityksestä. Katuesiintymisessä ei siis millään voi aliarvioida tai huijata yleisöään.

4.3 Oman roolin löytäminen

Katusirkusta tehdessä oman roolin löytäminen alkaa siitä, että ymmärtää pudottaa liiallisen ennakkoinnin ja rutinoitumisen pois. Kadulla saattaa joutua tekemään samoja asioita, jopa montaa kertaa (esim. voltin tekeminen) pysäytysesityksessä) 15 minuutissa. Joka kerta asia on minulle tuttu, mutta ohikulkeville ihmisille se saattaa olla ainutkertaista. Pitää siis olla äärimmäisen kärsivällinen ja jättää liiallinen ajattelu syrjään.

”Joka ilta astuessani näyttämölle muistutan itseäni siitä, että pitäisin itseni avoimena ja todella vireänä, että todella voisin reagoida mihin tahansa, mitä minulle sanotaan... Kuitenkaan en koskaan yritä reagoida väkisin, yritän vain houkutella itseäni reagoimaan” -Anthony Perkins-(Cohen, 1986, 39).

Rooli on mielestäni oman paikkansa löytämistä eri yhteyksissä. Oma rooli katusirkusta tehdessä ei aina ole aivan selvä. Mielestäni katusirkusta tehdessä roolin täytyy muuttua tilanteen mukaan ja varastossa pitää olla monia eri rooleja. Tietenkin jokainen katuesiintyjä löytää oman tyylin tehdä asioita kokemuksen kautta, mutta varsinaista roolia tulee osata muuttaa. Voi olla osana ryhmää ja löytää siinä oman roolinsa (esim. mitkä käytännön asiat kuuluvat kenellekin). Rooli voi muodostua myös siitä, mitä on tekemässä (esim. akrobaatti, jöngloori, tasapainoilija). Oma rooli katusirkuksen esiintyjänä löytyy kokemuksen kautta. Jokainen esiintyjä on yleisön edessä ja ihmistuntijana erilainen. Voi tietysti suunnitella jonkinlaisen pohjan roolilleen (miten käyttäytyy tai liikehtii), mutta roolin luominen katuesiintyjänä saattaa olla monen vuoden tulos. Erilaisten työtapojen kokeileminen on hyödyllistä, ja näiden työtapojen kautta voi löytää suuntaa roolilleen. Kuten kaikessa esiintymisessä, niin myös katuesiintymisessä roolin etsiminen ja sen löytäminen tulee tekemisen ja kokemuksen kautta. Itse etsin pohjaa roolilleni katusirkuksen tekijänä koko Euroopan kiertueen ajan. Löysin tämänhetkisen roolini katuesiintyjänä, mutta tulevaisuus tulee näyttämään, mihin suuntaan se muokkautuu.

4.4 Läsnäolo ja luominen hetkessä

Läsnäololla voidaan tarkoittaa ”olemista tässä ja nyt” ja esiintyjä kokee toimivansa juuri sillä hetkellä, ehdottomassa nykyhetkessä (Cohen, 1986, 213). Juuri tästä on kyse, kun tehdään katusirkusta. Vaikka on harjoiteltu tai esitetty samaa esitystä toistuvasti, niin kadulla ei voi koskaan olla valmistautunut johonkin jo ennalta-arvattavaan. Tietysti tilanteet saattavat olla samanlaisia, mutta yleisö on joka kerralla erilainen. Hyvä katuesiintyjä on jatkuvasti läsnä tilanteessa, ja voi suurellakin esiintymispaikalla olla huomion keskipisteenä. Jokainen jalankulkija on mahdollinen yleisön jäsen, ja luomalla tilanteita hetkessä (esim. ottamalla kontakti kesken esityksen ohikulkevaan henkilöön), voidaan saada jalankulkijat pysähtymään. Tämä aiheuttaa yleisössä vahvaa tunnetta, että esiintyjä ottaa yleisönsä huomioon ja elää heidän kanssa yhdessä tätä tilannetta.

Katusirkusta tehdessäni huomasin, että taito hypätä tilanteessa toiseen, oli erittäin tärkeää. Pitää löytyä kykyä olla läsnä, kokea tilanne ja tilanteen takaisinsyöttö juuri sillä hetkellä, jolloin tilannetta esitetään ja se on läsnäolon edellytys. Se ottaa yleisön mukaansa ja saa heidät elämään samassa hetkessä. (Cohen, 1986, 214.) Luominen hetkessä ja läsnäolo kuuluvat hyvän katuesiintyjän taitoihin. Ja tämä pätee myös katusirkuksen saralla.

4.5 Motiivit

Ollessani kaksi kuukautta esiintymässä Euroopaan kaduilla, mietin useasti motiiveja tekemiselleni. Mielestäni jokaisen itseään kunnioittavan esiintyvän taiteilijan tulisi tasaisin väliajoin miettiä syitä tekemiselleen. ”Miksi teen tätä?”, ”Kenelle teen tätä?”, ”Mikä on esiintymiseni lopullinen tarkoitus?”, ovat kysymyksiä, joita minä kysyn esittävänä taitelijana itseltäni uudestaan ja uudestaan.

Katusirkuksen tekemisen oikeat motiivit lähtevät sisältä tulevasta halusta tehdä sitä, ja mahdollisuudesta olla läheisessä vuorovaikutuksessa ihmisten kanssa. Pintapuolisesti katsottuna motiivina voisi pitää rahaa, joka on katuesiintymistä

tehdessä tärkeää, koska toimeentulo on siitä kiinni. Mutta sen ollessa suurin motiiveista, muuttuisin kyyniseksi esiintyjäksi, joka tekee katuesiintymistä rahansaamisen pakosta. Tällöin kyseessä olisi valheellinen motiivi.

Annan hyvän esimerkin sisältä tulevasta halusta ja ihmisten viihtyvyyden merkityksestä. Olin esiintymässä Madridissa Plaza Mayorilla ja tein pysäytysesitystä (akrobatiaa, tasapainoilua ja jongleerausta), josta ansaitsin hyvin rahaa. Pian suuri joukko aukiolla olevia lapsia istui eteeni ja esitys muuttui improvisoiduksi ympyräesitykseksi. Tiesin, että rahantulo loppui, koska lähes kaikki katselijat olivat lapsia. Lasten riemu näkemästään oli kuitenkin niin suuri, että unohdin toimeentuloni täysin, ja annoin sisältä tulevan halun vallata esiintymiseni. Esiinnyin puoli tuntia lapsille ilman kolikon kolikkoa, mutta nautin suunnattomasti tästä tilanteesta. Lapsen riemu sai aikaan sen, että tunsin kokevani aitoa motivaatiota tekemiselleni. En puhu nyt siitä, että vain tällaisessa tilanteessa tunsin aitoa halua, vaan nyt se tuli konkreettisesti esille. Sain myös ilokseni huomata, että esityksen jälkeen lasten vanhemmat toivat hattuuni kolikoita ja tämä aiheutui siitäkin huolimatta, vaikka en edes ollut ajatellut rahansaamista puoleen tuntiin.

On tärkeää saada rahallista palkkiota tekemisestään, mutta katusirkusta (pätien muuhunkin esittävään taiteeseen) tehdessä, motiivien tulee lähteä aidosta tekemisestä ja halusta olla lähellä ihmisiä, sekä tiedosta, että omalla tekemisellään voi aiheuttaa riemua yleisössään.

”Ensin mietit, mitä teet ja sitten kun olet saanut toimintasi tarkoittamaan määrättyjä asioita, vastaat vain ärsykeisiin, jotka olet itse keksinyt. Vasta sitten tunnet. Olet mahdollisesti suunnitellut kaiken sekä ajatuksella, että tunteella, mutta tavallisesti tunne ottaa ylivallan”
-Maureen Stapleton- (Cohen, 1986, 209).

5 KATUSIRKUKSEN MAHDOLLISUUDET

Olen päässyt itse koskettamaan katusirkuksen maailmaa vasta vähän aikaa, mutta näen jo nyt sen luomat lukemattomat mahdollisuudet. Minua kiehtoo kiertolaiselämä, jossa jokainen päivä on erilainen. Suunnitelmissa siintää jo oman katusirkusryhmän perustaminen ja katusirkuskulttuurin kehittäminen.

Esimerkiksi täällä Pohjolassa katuesiintyminen on vielä lapsenkengissä, kun taas Keski- ja Etelä-Euroopassa kulttuuri voi hyvin ja kukoistaa. Katusirkus on mahdollisuus tuoda sirkusta tavallisten ihmisten elämään ja tätä kautta levittää jo valmiiksi nousussa olevan sirkustaiteen tietoisuutta ja sen olemassaoloa. Katusirkusta voi seurata kuka vain, ja se ei pakota katsojaansa edes maksamaan siitä mitään. Mikään sirkuslaji kadulla ei ole mahdoton, kun asioita miettii ja suunnittelee hyvin. Katusirkus on mahdollisuus viedä sirkus ihmisten luokse, jos he eivät itse tule sen luokse.

5.1 Yksin vai ryhmässä?

Kannattaako katuesiintymistä tehdä yksin vai ryhmässä? Jari Siljamäki on pohtinut tätä asiaa mielestäni hyvin, vaikka puhuukin klovneriasta (2010, 89). Yksin esiintyessään pitää vastata kaikesta tekemästään yksin, eikä voi tukeutua muihin esiintyjiin. Pitää olla vahva luotto omaan kyvykkyyteensä. Ryhmässä esiintyessään yhteistyön pitää olla saumatonta ja jokaisen on tiedettävä paikkansa kulloisessakin tilanteessa, tapahtuipa sitten mitä tahansa. Ryhmässä työskennellessä voi myös käyttää hyväkseen esiintyjien välisiä suhteita.

Löysin kummastakin tekotavasta oman viehätöksensä kiertäessäni Eurooppaa. Yksin esiintyessä olin kirjaimellisesti vastuussa omasta tekemisestäni ja yleisöön turvautuminen jokaisessa tilanteessa oli erittäin tärkeää. Huomasin, että näin esiintyessä yleisö kunnioitti syvästi sitä, että uskalsin tulla kadulle yksin ja siitä tullut palaute oli yksinomaan positiivista. Yksin esiintyminen tietysti rajoittaa myös joidenkin sirkuslajien käyttämistä, koska yksin ei voi esim. tehdä pariakrobatiaa tai passailla jongleerausvälineitä. Yksin tehdessä on riippuvainen vain itsestään ja omasta suhteesta yleisöön.

Ryhmässä esiintyessä muiden esiintyjien vaikutuksen huomaa hyvin. Ei tarvitse kiinnittää kokoajan keskittymistään omaan tekemiseen vaan voi jakaa vastuuta muiden kanssa. Esityksien tekeminen on helpompaa, koska ryhmässä energia levisi helpommin yleisöön ja pystyy tekemään monipuolisempia temppuja ja numeroita. Ryhmässä esiintyessä pitää myös huomata, että ottaa jokaisen ryhmänsä henkilön huomioon ja tässä tekotavassa korostuu toisen esiintyjän

kunnioittaminen. Mitä paremmat ovat henkilökohtaiset suhteet, sitä paremmin tekemisen riemu välittyy yleisöön. Ryhmässä tehdessä myös palkkiot jaetaan, kun taas yksin tehdessä saa pitää palkkiot kokonaan itsellään.

Olen jo aikaisemmin maininnut, että tekemällä löytää parhaan tavan tehdä katusirkusta. Mielestäni eri tapojen kokeileminen on tässä asiassa hyödyksi. Oma persoonallisuus ratkaisee paljon, mutta kokemuksen kautta tietää haluaako tehdä katusirkusta yksin vai ryhmässä. Hyvä katusirkusryhmä tekee ryhmäesityksiä sekä esiintyy myös yksilöinä. Näin luodaan myös tuottavin tapa tehdä katusirkusta ja toimeentulo on varmempaa.

5.2 Toimeentulo

Elannon hankkiminen on monelle esiintyvälle taiteilijalle haaste. On ideaalinen tilanne, jos pystyy hankkimaan toimeentulonsa pelkästään esiintymällä. Katusirkusta tehdessä toimeentulon miettiminen oli arkipäivää, koska sitä tehdessä näki konkreettisesti, milloin sai palkkion esiintymisestään. Rahalla on siis tärkeä asema katuesiintymisen maailmassa, jotta voi hankkia esim. ruokaa ja polttoainetta.

Moni miettii, voiko katuesiintymisellä tienata? Vastaukseksi voin sanoa, että luja työnteko ja vaivannäkö antaa aina palkkansa. Toimeentulo on taattu, kun löytää oikeat tavat esiintyä kadulla, ja juuri oikeanlaisilla paikoilla, oikeaan aikaan. Tähän kuuluu myös taito käsitellä yleisöä, niin että se on valmis maksamaan näkemästään. Pitää olla varma tekemisestään ja osoittaa omalla energisyydellään, että on tosissaan. Ajan kanssa kehittyvät myös taidot, joita voi käyttää, kun kommunikoi yleisön kanssa rahan antamisesta. Huumorin käyttäminen on yksi näistä taidoista. Jos saa yleisönsä nauramaan, niin on yleensä voittanut sen puolelleen. Kadulla tämä tietää myös mitä todennäköisemmin suurempaa toimeentuloa. Kadulla esiintyessä kannattaa myös opetella puhumaan yleisölle, koska aina ei pelkästään teot puhu puolestaan. Monta kertaa yleisö haluaa tietää esim. mistä katuesiintyjät ovat kotoisin. Mitä enemmän yleisö tietää esiintyjistä, sitä turvallisemmaksi he tuntevat itsensä, ja ovat näin myös herkemmissä tilassa, kun puhutaan rahan

antamisesta. Aina pitää kuitenkin muistaa, että rahan antaminen perustuu vapaaehtoisuudelle. Pitää löytää siis oikeat keinot, joilla ihminen haluaa rehellisesti lahjoittaa esiintyjille kolikon tai muutaman.

5.3 Tekemisen vapaus

Sirkuksen tekemiseen on aina kuulunut rajojen rikkominen ja uuden kokeileminen. Jos sirkustaiteilija puhuu esim. mahdottomasta tempusta, niin vähän ajan päästä joku toinen sirkustaiteilija jo saattanut tehdä tuon tempun. Sirkus on tekemisen vapauden luvattu maailma.

Katusirkuksen vapaus on tekijöistään kiinni. Itse olen kokenut vain pari kuukautta kadulla esiintymistä, mutta jo nyt ajatukseni täyttää suunnitelmat ja haaveet sen osalta. Haluan vapauttaa sen tekemisen innon, jonka näen mahdolliseksi kadulla. Voidaan puhua vapaudesta tehdä ja sen toteuttamiseen tarvitaan juuri niitä tekoja, joita ei pidä sitoa tarkoin johonkin tyyliin tai muottiin. Kadulla ollessani tunsin olevani täysin vapaa kokeilemaan mitä tahansa sirkuksen lajia, välittämättä onnistuuko se vai ei juuri sillä hetkellä. Yleensä ajatuksesta lähtenyt tempu tai esitys alkoi pikku hiljaa onnistumaan. Katusirkusta tehdessä en tuntenut painostusta mistään suunnasta, vaan pystyin elämään tilanteiden mukana. En tarkoita nyt, etteikö välillä olisi ollut myös epätoivon hetkiä, mutta jos niihinkin asennoituu oikein, niin selviää tilanteesta kuin tilanteesta. Jokainen löytää myös oman tavan etsiä tekemisen vapautta, ja mielestäni siihen tulisi pyrkiä. Tekemisellä on hyvä olla jonkinlaiset raamit, mutta tekemisen vapaudella noita raameja voi ja pitääkin rikkoa. Näyttelijä Jane Fonda kiteyttää tämän mielestäni hienosti. Tämä pätee kaikkeen esittävään taiteeseen (myös katusirkuksen) tekemiseen.

”Mitä paremmaksi tulen näyttelijänä, sitä vapaammaksi tunnen itseni. Näyttelijöiden on paljastettava itsensä kuin pyykkinarulle. Näyttämöllä huomaat usein, että voit vapaasti tehdä sellaista, mitä et voisi tehdä oikeassa elämässä... Minut kasvatettiin käyttäytymään hyvin, olinpa sitten missä hyvänsä tai teinpä mitä hyvänsä... Näyttämöllä huomasin... että olin vapaa ilmaisemaan täsmälleen sen, mitä tunsin” (Cohen, 1986, 59).

5.4 Mahdollisuudet

Lopetan työni kirjoittamisen katuesiintymisen ja katusirkuksen mahdollisuuksien pohdintaan. Itse en näe katusirkuksessa, kuin mahdollisuuksia. Voin viedä rakastamaani sirkusta ympäri maailmaa ihmisten luokse ja kokea miten eri maissa ja kulttureissa sirkustaide otetaan vastaan kaduilla ja yleisillä paikoilla. Minua ei rajoita jatkuva esiintymisien etsintä, vaan voin lähteä koska vain esiintymään jos haluan. Voin kehittää itseäni esiintyjänä, tuoden myös kokemuksiani ja tietojani muunlaisen sirkuksen tekijöille. Ei ole oikeaa tapaa tehdä mitään esittävää taidetta, on vain mahdollisuuksia. Jokainen ihminen näkee mahdollisuuksia eri asioissa, ja näin kuuluisikin aina olla.

Itselläni siintää jossain tulevaisuudessa mahdollisuus perustaa oma katusirkusryhmä, jossa olisi sitoutuneita ihmisiä mukana. Olen katsonut katuesiintymisen kasvoja silmästä silmään ja nähnyt katusirkuksen tekemisen suurena mahdollisuutena.

”Se on mahti, jolla liikuttaa, häikäistä, viihdyttää, hurmata, hämmästyttää, pelästyttää, ilahduttaa ja vallata yleisö täysin. Se on tietysti ”voimaa”, mutta se on myös älyä, viehätysvoimaa, syvyyttä ja avoimuutta. Se on todellisen rentouden perusta” (Cohen, 1986, 14).

LÄHTEET

Cohen, R. 1978. Näytteleminen mahti. Acting Power. Suom. Märton, M.L. 1.painos. Kuusamo 1986. Tampereen Yliopisto.

Guy, J.M. 2001. Sirkuksen vallankumous. Avant-garde, Cirque! – Les arts de la piste en révolution. Suom. Paavilainen, M. Jyväskylä 2005. Cirko – Uuden Sirkuksen Keskus.

Merriam-Webster Online 2010. Viitattu 25.11.2010. <http://www.merriam-webster.com/dictionary/busking>.

Siljamäki, J. 2010. Klovnerian käsikirja. Miten esiintyä klovnina. 1.painos. Jyväskylä 2010. Atena Kustannus Oy.

Wilson, G.D. 1994. Esittävän taiteen psykologia. Suom. Toppi, A. Kuopio 1997. Kustannusosakeyhtiö Puijo.

Wikipedia 2010. Viitattu 25.11.2010. http://en.wikipedia.org/wiki/Street_performance.

Kuva 1.

